

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

2. De Consensu, Merce, & Pretio, necessariis requisitis ad omnem
Emptionem-Venditionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

crefcentis ex pacto & obligatione retrovendendi; cum id exigat Iustitia commutativa. Sic si pactum istud adjiciatur in favorem solius venditoris, ut huic soli liceat pro libitu redimere, non verò emptori revendere, debet pretium minui: si verò adjiciatur in favorem solius emptoris, ut huic soli liceat revendere, non verò venditori redimere, debet pretium augeri. Ratio, quia in priori casu imponitur onus pretio æstimabile emptori, in posteriori autem venditori. Si autem utrique liceat redimere vel revendere, videtur esse æqualitas, & exigi ac dari posse pretium ordinarium & consuetum. Quod ejusmodi pactum de retrovendendo generaliter sit licitum, quomodocunque concipiatur, constat ex cap. 10. de fid. Instrum. Extrav. 1. § 2. int. Comm. b. t. § 1. 2. C. de pact. int. empt. cum liberum sit partibus contrahere vel absolute vel sub modo, & certis conditionibus, & pactis, modò sincere agatur, æqualitas inter pretium & mercem servetur, & palliata evitetur usura, ac iniquitas. Quod autem pretium debeat minui, si pactum cedat in gratiam solius venditoris, augeri autem, si cedat in gratiam solius emptoris, sumitur ex l. 79. ff. de contrab. empt. § c. 10. cit. Si tempus certum, intra quod liceat redimere vel revendere, sit præfixum, illud utique est accurate observandum: si nulum sit definitum à contrahentibus, probabilius spectato jure ultra 30. annos redimere vel revendere non licet, etiamsi conventum esset, ut liceat redimere vel revendere in perpetuum, liber fuit oder lang: nun und zu ewigen Zeiten. per l. 3. C. de Prescr. 30. vel 40. ann. Quamvis contraria opinio inter Practicos communis sit, ac pro illa adducatur præjudicium Cæmæ Imperialis apud Stryck ad ff. tit. de contrab. emp. § 43. seq. Quod si pactum de retrovendendo adjiciatur verbis directis, ipso jure resolvitur venditio prima, & dominium rei venditæ redit ad venditorem, per l. 4. C. de Pact. int. empt. § vend. quod interea fuit penes emptorem, qui etiam fructus, licet exstantes formaliter, ut docet Stryck. §. 61. contra Gletle, irrevocabiler fecit suos, ita ut nullos fructus ante novam revenditionem celebratam perceptos restituere teneatur. per l. 6. C. eod. cum res fructificet domino suo; licet fructus pendentes adhuc, & immaturi tempore revenditionis, inter emptorem & venditorem dividendi veniant pro rata temporis. Reiffenstuel hic n. 278. nisi conventum esset, ut res revenderetur corrente tunc pretio, non verò illo ipso, quo primitus fuit vendita. Et licet venditor teneatur refundere impenas interea ab emptore factas, tam utiles quam necessarias. Stryck. §. 64.

15 Oppones 1. In c. 5. b. t. § c. 4. de Pignori, reprobatum emptio-venditio cum pacto retrovendendi: ergo hoc illicite adjicitur. 2. Si resolvatur emptio-venditio, cui adjectum est pactum Legis Commissoria, facta resolutione debent restitui omnes fructus, etiam consumpti, ab emptore, si verò adjectum sit pactum additionis in diem, saltem fructus exstantes, ut do-

cuius: ergo etiam, si resolvitur emptio-venditio, cui adjectum est pactum retrovendendi. R. ad 1. Ibi non reprobatum est pactum retrovendendi simpliciter, sed quia involvebat, ut facile contingit, iniquitatem & usuram palliatam, eò quòd id fuerit actum, ut emptor (imò verè non emptor, sed creditor ex tuo) lucraretur fructus ex re pignori data, tantum simulatè & in speciem vendita. Ad 2. N. Conf. § parit. quia in casu illorum duorum pactorum fit resolutio prioris venditionis, ut aliquo modo retrahatur ad tempus intermedium, vel ad illud, quo prima venditio est celebrata, nec à legibus omnium fructus irrevocabile dominium est concessum: in casu autem pacti de retrovendendo resolutio prioris venditionis non ita retrahitur, sed prior venditio manet salva, usque dum celebratur nova venditio, nec leges in hoc calculo dominium fructuum tantum revocabile emptori; sed hic procedunt leges, quæ generaliter fructus tribuunt domino rei: idque agit æquitas; quia etiam venditor primus interea percepit emolumenta pretii: cur non emptor quoque primus interea percipiat locurè emolumenta & fructus rei sibi venditæ ac traditæ.

§. II.

De Consensu, Merce, & Pretio, nec non requisitis ad omnem Emptionem-venditionem.

Sciendum 1. Prædicta tria necessariò intervenire in omni emptione-venditione: Consensum quidem propter pr. Inst. b. t. & l. 9. ff. de contrab. empt. ibi: in conventionibus & emptionibus consensum debere intercedere palam est. quia omnem contractum essentialiter requiritur Merce propter l. 8. ff. de contrab. empt. ibi: emptio nec venditio sine re, quæ veniat, potest intelligi: demum Pretium propter l. 1. 2. ff. eod. §. n. Inst. cit. ibi: nulla emptio sine pretio esse potest. De Consensu quæritur 1. à quibus personis ponatur quis emere & vendere possit aut debeat. 2. qualis esse debeat. De Merce 1. quænam emi & vendi generaliter valeant. 2. annuæ & nomina. 3. an res alienæ. 4. an actiones & nomina. 5. an & qualiter hæreditas & officia. De Pretio autem 1. quale esse debeat. 2. an quolibet pretio liceat vendere & emere, quo quis potest. 3. quibus ex causis illud augere, vel minuire. 4. an vendi res possit pretio corrente, quod Venditor novit brevi minuendum. Sed de Pretio

Sc. 2. Pretium, dei Rauff-Echilling quod definitur esse id, quod ab emptore venditori promittitur pro merce, seu re venali, aliud iustum, & aliud injustum. iustum est, quæ attenditis circumstantiis hic & nunc æquivalere rei venditæ: si illud à Lege, Statuto, Consuetudine, aut à Magistratu vel Principe est taxatum, dicitur Legitimum vel Legale, & est invisibile, ita ut absque injustitia à contrahentibus augeri vel minui nequeat, nisi sit evidens injustum: sic in multis locis taxatur pretium panis, carnis, vini, cerevisiæ &c. Si verò non est dicto modo taxatum, sed consideratur arbitrio

utilitate vel necessitate, abundantia vel penuria, ipsa hominum affectione, vel ex- pensis in mercem factis, mensuratur ac defini- tur prudenti hominum aestimatione, vel usu (per l. 6. ff. ad L. Falcid. cum res tanti aestimen- tur, quantum pro eis communiter offerri vel dari solet) vocatur *Naturale*, vel *Vulgare*, ne- que constitit in indivisibili, sed latitudinem ac- cipit; cum hominum iudicia, praesertim si mu- tentur dictae circumstantiae, non conveniant, atque idcirco tres illius gradus à DD. cum S. Th. communiter statuuntur, aliudque appel- lant *Infimum* seu *Pium*, den geringsten Preis; aliud *Mediocre* seu *Moderatum*, den mittleren Preis; & aliud *Summum* seu *Rigorosum*, den höchsten Preis; oder *Anschatzung*. Quocun- que ex his pretiis rem emeris vel vendideris, in utroque foro iustum censetur esse pretium. Quanta verò debeat esse distantia inter hos gradus, nequit una regulà certà defini, sed praebet ex variis circumstantiis. Illud certum, quod tanto maior sit haec latitudo, quanto magis est pretiosior. Sic si merx esset talis, cuius pretium summum reputatur esse 150. medium foret 100. infimum 50. ut exemplifi- cat Palao, quamvis alii minorem distantiam assignent, & solum 5. circiter statuunt pro di- stantia unius ab altero. Econtra si pretium summum censetur esse 10. medium consi- derent 9. & infimum 8. Engel h. n. ii. cum Laym. Habent tamen & haec tria pretia suas rectae latitudines singula, ut notat Molin. d. 27. n. 4.

§. 1. Dico 1. Emere & vendere possunt omnes, qui contrahere & contrahendo obligari, nec specialiter prohibentur. Text. & DD. in l. 12. C. de contrab. empt. unde emere & vendere ne- queant destituti usu rationis: pupilli, & mino- res, aut prodigi declarati, sine auctoritate Tu- toris vel Curatoris, vel, si res sit immobilis, sine decreto Iudicis vendere: filius familias pa- tri vendere res, quarum administratio spectat patri; ita ut saltem civiliter non obligen- tur dictae personae. §. 2. *Imp. quib. alien. licet.* l. 5. §. 1. ff. de auct. Tutor. Religiosi sine licentia Su- perioris; cum proprium velle & nolle non ha- bent. Religiosi & Clerici institutem illam emptionem & venditionem artificialem, quae dicitur *Negotiatio*; de qua ad tit. ult. huius libri. An & quando liceat Praelatis & Recto- ribus Ecclesiarum vendere res immobiles & mobiles pretiosas illarum, dictum est ad tit. XIII. de reb. Eccles. alien. Specialiter prohibe- tur emere res pupilli Tutor; nisi palam faciat, h. e. cum consensu curatoris, si aliquis existat, vel cum auctoritate Iudicis. l. 34. ff. de contrab. empt. l. 5. C. eod. l. 5. ff. de auct. Tutor. Id quod extenditur ad curatores; procuratores, & ad- ministratores rerum alienarum, quas ex officio administrant. l. 34. cit. §. 7. l. 46. ff. eod. Praeter- ita olim quidem illis, qui praerant Provinciis tanquam Praesides, Praefecti, Vice Domini &c. res immobiles in provincia existentes, vel mo- biles ad victum vel amictum non pertinentes, emere non liceat. l. 62. ff. eod. §. l. 6. §. 3. ff. de off. Praefecti. Neque Illustribus, & Natalium

vel Honorum luce conspicuis, exercere mer- caturam. l. 3. C. de Commerciis & Mercator. Ho- die tamen, cum officia Praesidum & Magistra- tum sint facta perpetua, iisdem quoque licet emere res provinciarum suarum & subdito- rum, excepto casu subhastationis; nam ex bo- nis subhastatis non permittitur Iudex aliquid emere, ne in rem suam auctor fiat contra l. 7. §. 7. ff. de auct. Tutor. Sic quoque vi consue- tudinis personae Illustris in quibusdam locis, uti apud Venetos, Genuenses, Batavos &c. passim mercimonia exercent.

Dico 2. Nullus regulariter tenetur emere, vel vendere, aut ad id cogi potest. l. 11. §. 1. C. de contrab. empt. Dixi, regulariter; nam ex- cipitur 1. casus necessitatis publicae: sic tempo- re famis & magnae victualium & frumenti ino- piae ad vendendum frumentum & similia, sibi & familiae suae alenda non necessaria, cogi pos- sunt non solum dardanarii, Sursaufer / vel die Korn-Juden / Rüpperer, ut vulgus appel- lat, sed etiam alii subditi: amplius dico, etiam Religiosi & Clerici, atque non à Magistratu po- litico, sed à suis Superioribus Ecclesiasticis pro- pter bonum & necessitatem Reipublicae, cuius & ipsi membra existunt, nisi vel privilegium Apostolicum det potestatem Magistratui vel Principi saeculari in tali casu cogendi Clericos & Religiosos, aut tacitus vel praesumptus Pa- tris consensus, ut si periculum esset in mora, & Superior Ecclesiasticus adiri non posset. Vi- cissim aliqui ex simili causa cogi possunt ad emenda necessaria, v. g. cives, dum timeant oblidio: ac vice versa emptores prohiberi, ne plus coemant, quam sibi suisque alendis ne- cessarium est. Sic etiam extra tempus gravis rerum penuriae mercatores compelli possunt ob bonum publicum, ut res, ad victum & vesti- tum pertinentes, vendant iusto pretio: vel ho- mines privati ad suos fundos vel aedes ven- dendas propter constructionem vel ampliationem aedificiorum pro bono publico, aut ad cultum Divinum destinatorum; v. g. curiae, domus annonariae, propugnaculorum urbis, Ecclesiae, Monasterii, Scholarum, Hospitalis &c. l. 3. ff. l. 12. C. de operib. publ. arg. l. 12. §. 43. ff. de Religios. §. sumpt. fin. Excipitur 2. ca- sus etiam privatae necessitatis, quando nihil- rum aliquis in & ex re sua vel nullam vel non nisi modicam utilitatem percipere posset, nisi ipsi alter vendat rem suam. v. g. si quis haberet fundum, ad quem non pateret accessus nisi per fundum alterius, iste alter cogi posset ad ven- dendum illi suum fundum iusto pretio: per l. 12. cit. §. l. fin. ff. de servit. praed. urb. Sicut non ob- stante, quod cuilibet liceat facere in re sua, quidquid velit, adeoque etiam aedes suas altius tollere per se, licet alterius aedes obscurantur inde, aut novam aperire fenestram in domo sua, ex qua patet prospectus in aedes vel hor- tum alterius, etiam inviti. l. 9. ff. eod. §. l. 12. §. 3. C. de adif. privat. Nihilominus non potest ita aedificare, ut ventum areae vicini tollat, at- que sic inutiles cum area fructus suos reddat. l. ult. C. de Servit. aut aperire fenestram versùs domum aut hortum alterius, ex qua ingens in-

commodum Vicino, ipsi verò nulla vel non nisi modica utilitas provenit ex tali fenestra, vel incommoditas, quam sentit ex non aperta fenestra, compenari alio modo satis potest, v. g. persoluto competenti pretio talis servitutis, uti tradunt Covarr. & Molina d. 709. n. 6. & alii passim. Excipitur 3. casus privilegii, quo nonnullæ civitates gaudent, habentes vel *ius stapule*, *Stapel* vel *Staffel* *Gerechtigkeit* / vi cuius merces illuc delata ad tempus debent venum exponi, antequam aliò devehantur: vel *ius Emporii*, vi cuius quilibet extraneus merces suas ed transferre quidem potest, ac vendere, sed nemini extraneorum, nisi mercatoribus. Jus stapulæ dicuntur habere Colonia, Hamburgum, Lipsia, Ratisbona, Passavium &c. Vid. P. Friderich p. 2. a. n. 92.

20 Quæres, an Princeps vel Magistratus Sæcularis prohibere valeat suis subditis sæcularibus, ne vendant aliquid, præsertim bona immobilia Clericis aut Religiosis, & sic transferant ad manus mortuas, ut vocant? seu an possint ferre *Legem Amortizationis*, uti loquuntur Practici? R. contra Politicos Sæcularibus Principibus plus æquo faventes negativè, partim propter c. ult. de immunit. Ecol. in 6. partim quia huiusmodi prohibitio saltem indirectè, imò in executione directè fertur in personas Ecclesiasticas: sed personæ Ecclesiasticæ ne quidem indirectè stringi possunt legibus sæcularium, ut patet ex *Bulla Cæne*, § c. 10. de cons. aliisque Juribus, in quibus omnis jurisdictio & potestas legislativa in personas Ecclesiasticas denegatur Laicis. Sed hanc materiam fusiùs, prout meretur, examinabo fortassis alio in loco.

21 Dico 3. Consensus ementium & vendentium debet esse 1. verus, h. e. sine fictione. 2. liber à coactione, & metu gravi injustè incusso. 3. liber ab errore & dolo. 4. moraliter simultaneus. 5. de præsentis. 6. signo aliquo externo sufficienter expressus. Patent hæc partim per se, partim ex principiis generalibus contractuum, præsertim quæ ad tit. De Pactis: De His, quæ vi &c. De Dolo, in lib. 1. § II. tradidimus, ubi explanavimus, an & quando metus, error, dolo &c. obfint consensui. De hoc dubitare posses, utrum consensus in emptione-venditione sufficienter exprimat de præsentis per verba: *volo emere hoc pretio: volo vendere hoc pretio*. Sed sic habe: quamvis verbum, *volo emere* &c. ex se dicat potius propositum emendi, vendendi, quàm actualem consensum, vel emptionem-venditionem de præsentis; nihilominus tamen ex circumstantiis quandoque, imò ex appositione certi pretii ordinariè exprimit actualem consensum de præsentis, maxime juxta modum loquendi in vernacula nostra usitatum, dum dicere solemus: *Also will ichs lassen: umb dices Geld will ichs nemmen*.

22 Dico 4. Emi & vendi possunt res omnes, pretiò æstimabiles, & non exemptæ à commercio humano per Jus Positivum Naturale vel Gentium, aut specialiter alienari prohibita. Textus clarus in l. 34. §. 1. ff. de Contrab.

empt. & ibi DD. Unde infertur, emi & vendi non posse liberum hominem. l. cit. §. 2. nisi potius in extrema necessitate constitutus videtur causâ filium cogatur vendere. l. 2. C. de parricid. qui filios. venena ad nocendum. l. 35. §. 1. eod. quò referas amuleta magica, libros impuros, magicos, hæreticos, prostitutiones corporis; cum Jus Naturale repugnet: uti & res spirituales vel spirituali annexas: item res sacras, seu ad cultum Divinum specialiter deputatas vel consecratas, ut ad utrumque sanum applicentur; quia illud foret Simulacrum, istud verò saltem indecens: præterea vias, thermas, & alias res publicas seu publicis usibus destinatas, uti fora, theatra &c. cum Jure Gentium commercio humano sint tractatæ: rursum arma & commeatus vendi hostibus Romani Imperii, maxime Turcis & Indis delictibus: res litigiosas: fundum dotalem: & specialiter inveni vel evehit à provincia prohibitas, quas vocant *contrabando*: res feudales, emphyteuticas, inconstituto Domino directis &c. quia resistunt varia Jura Positiva, inhibitiones, & conventiones privatae.

Dico 5. Etiam res non existens, quæ tamen futura vel expectatur vel speratur, emi velique potest. l. 8. § 39. ff. eod. l. 12. in fine. l. 1. ff. de action. empti. Discrimen itaque faciendum est inter res, quæ expectantur ex causâ ordine naturali futuræ, ut sunt fructus agri, partus animalium &c. nondum nati, & incertæ, quæ sperantur per accidens & potius fortunæ casum, quàm per naturæ cursum, ut lucrum ex jactu aleæ, lusu fortunæ, captus piscium ex jactu retis &c. Illæ censentur emi & vendi tacita conditione, si nascantur, licet propter contractus non dicatur conditionatus propter hanc imbibitam conditionem. per l. 52. § 1. ff. de condit. & demonst. istæ autem absolute contingat aliquid capi vel obtineri, siue parum siue multum: quia emittit spes taxat. per Jura citata: nisi specialiter aliud preciscantur contrahentes. Excipe, nisi fructus jam pendentes, vel jam existentes in hereditate (die Saat) venderentur; tunc enim omnino absoluta censetur venditio, ita ut periculum spectet ad emptorem, ac is ordinariè teneretur totum solvere pretium, et si lata postmodum pereant penitus grandine vel alio casu, aut nequam maturefcerent. per l. 78. ff. de contrab. empt.

Oppones 1. Non potest ostendi, quid tali casu ematur; non enim emitur spes formalis, ut pote quæ est actus internus voluntatis, & quidem emptoris potissimum: nec spes objectiva seu objectum, quia fructus, & lucrum necdum existit, atque contingere potest, ut nullus capiat piscis, nullum ex jactu aleæ obveniat lucrum. 2. res, quæ tantum expectatur vel speratur existitura, est res incerta: sed res incerta vendibilis & emibilis non est; quia res incerta se habet instar rei non existentis, nec rei incertæ certum statui pretium potest; si enim emi venderem aliquam rem, nullam determinando, pro 10. aureis, censeretur te ludere, quia possem pro 10. aureis tibi tradere mulicam.

ad 1. Emitur jus ad rem expectatam vel spectatam, quando, aut si existerit, obtinendam: sicut si lucrosus in eventum fortunæ mutuo sihi dant jus lucrandi rem lusui, vel sponsores jus lucrandi rem sponsoni, vel sorti expositam: at istud jus actu existit, & non est nihil, licet casu vel eventu sinistro frustrari queat. Ad 2. *N. Ma.* quia emitur jus res certas, v. g. fructus, pices &c. obtinendi, & hoc jus existit, & determinatum, non incertum est.

Dico 6. Etiam res aliena, imò & furtiva, si emptor nesciat esse alienam vel furtivam, aliquo modo validè venditur, licet venditor teneatur de evictione. *l. 28. l. 34. §. 3. ff. eod. l. 30. ff. de act. empt.* Dixi 1. Si emptor nesciat, si venditor sciat, si non: si tamen venditor scivit, peccavit vendendo, licet venditio valida fuerit, & tam ipse ad tradendam rem, quam emptor ad dandum pretium obligatus. Si tamen scivit, rem esse furtivam, si venditor scivit, si non, venditio est sicut illicita, & nulla, ac ex neutra parte obligatio inducitur. *l. 34. §. 3. cit.* imò licet non furtiva, sed tantum alienam esse noverit emptor, invalida erit, ut probabiliter docet P. Friderich *p. 2. n. 156.* contra Molin. Haun. & alios; quia, *l. 24. cit.* faciat mentionem rei furtivæ, tam id ipsum generaliter de re aliena asseritur *l. 27. C. de evict.* Emptor verò talis perdit pretium, si scio applicandum in poenam delicti. Interim si emptor dubitat, an res furtiva, vel aliena sit, necne, potest quidem rem emere, sed teneatur inquirere in dominum, & eique invento restituere rem; quamvis iste teneatur eidem, inquam utili negotiorum gestori satisfacere, vel refundendo totum pretium, si illud modicum, vel saltem (si rei proportionatum vel etiam majus pretium expendisset) aliquid iudicio prudentum taxandum. *arg. l. 2. ff. de negotiis gest. Covarruv. Rebell. Less. Idem Less. cum Mol. & Salas cenet,* rem alienam fungibilem, vel ipso usu consumptibilem, ut est vinum, frumentum &c. scienter licet emi, cum intentione tamen satisfaciendi domino, si venditor, quem hic & nunc prudenter existimat per hanc venditionem non fieri impotentem ad satisfaciendum domino, & domino re ipsa satisfactum per aliam rem ejusdem speciei & bonitatis (nam domini nihil interest, an res fungibilis sit, vel alia ejusdem speciei & bonitatis restitatur suo tempore non satisfecerit. At pro foro externo etiam venditio talis rei fungibilis, si emptor scivit esse furtivam, vel alienam, irrita est. *per l. 34. §. 27. cit.*

Dico 2. aliquo modo; siquidem non tantum venditor acquirit dominium pretij, quod emptor de suo exsolvit. *l. 11. §. 2. ff. de act. empt.* sed etiam emptor incipit possidere, & consequenter præscribere, imò licet ac validè de hoc distrahit. *l. 30. §. 1. ff. eod. l. 25. §. 28. ff. de contr. empt.* quamvis talis venditio rei alienæ non sit immediatè translativa domini in emptorem. *l. 11. cit. l. 11. ff. §. 6. 79. de R. J. in 6.* Dixi 3. licet venditor teneatur de evictione. *l. 28. §. 1. cit. h. e.* licet venditor, casu quo res in iudicio evincatur, seu sua esse demonstratur à

domino, teneatur refundere pretium emptori. Sed de Evictionibus infra. Imò ipse emptor, qui emit ignarus rem alienam, tenetur cum fructibus exstantibus illam restituere domino ex re accepta, quamprimum rescit, alienam esse, & quis sit dominus, etiamsi pretium à domino non recipiat. *l. 3. §. 4. C. de rei vind. l. 2. C. de furtis.* Multi tamen DD. mitigant ita, ut, si pretium à domino sibi refundendum non speret, possit rem reddere furi, atque ab isto petere pretium, quando à domino nondum est interpellatus, ad se indemnè reddendum. Id ipsum aliqui non improbabili ter censent procedere de emptore malæ fidei, h. e. qui scienter rem alienam emit; eò quod etiam emptor malæ fidei rem restituendo in priori loco non faciat causam domini deteriore, sed potius meliorem; quia tam fur, quam emptor malæ fidei, est profligatæ conscientia, fur autem non certat de damno vitando, bene tamen emptor malæ fidei, cum deberet simul perdere pretium de suo expensum; adeoque facilius sperare potest dominus restitutionem rei à fure, quam si maneat penes emptorem malæ fidei. Et hanc sententiam, licet sit contra communio rem, tradidi in Theologia, & adhuc verio rem esse puto.

Oppones 1. Si valida est venditio rei alienæ, venditor eam tenetur tradere emptori. *l. 30. cit.* sed tradere rem alienam alteri quam domino suo, est illicitum, ad quod nemo obligari valet: ergo. 2. si est obligatio tradendi pretium venditori, qui scivit rem esse alienam, melior est conditio venditoris mala fide agentis, quam emptoris bona fide procedentis; cum iste non acquirat dominium rei, venditor autem dominium pretij. 3. Emptor malæ fidei cooperatur furi, imò rem alienam scienter emere idem est ac de novo furari: ergo tenebitur, sicut fur, rem restituere domino, & sibi imputare debet, si ex sua malitia patitur damnum. *per ad 1. Dist. Min.* est illicitum, si fiat invito domino. *C. Min.* si fiat ex præsumpto consensu domini. *N. Min.* Leges, hoc ipso, quod velint valere venditionem rei alienæ factam emptori ignaro, ac utrinque obligationem induci, præsumunt tacitum domini consensum: imò si venditor scivit, rem esse alienam, optabilius est domino, hanc esse potius penes bonæ, quam malæ fidei possessorem, quia ille non ita occultabit, quam iste, consequenter major erit spes illam recuperandi. Id verum est, quod venditor, qui scienter vendidit rem alienam ac tradidit, in conscientia teneatur monere dominum rei, si illum scit: si non scit, saltem emptorem, qui non emisit, si scivisset esse alienam: ipse insuper satisfacere illi, qui inde passus est damnum, obligatur. Ad 2. *N. sequelam;* quia venditor non obstante, quod pretij acquisierit dominium, tenetur satisfacere domino, vel eum, vel emptorem monendo; & si res evincatur à domino, plenè satisfacere emptori: emptor autem habet conditionem usucapiendi, usque dum res evincatur. Ad 3. Emptor malæ fidei imprimis non magis cooperatur furi, quam emptor bonæ fidei, per actionem formaliter proximè & intrinsecè malam, & effectivè dam-

nificativam, dum rem emptam reddit furi. Certe actio, qua res redditur furi à mala fide emptore, in se & formaliter peccaminosa non est, sed indifferens, uti repositio rei inventæ in pristinum locum, ac insuper fit ex justa causa evitandæ amissionis pretii, neque effectivè infert damnum domino; cum illud jam fuerit illatum à fure, emptor autem, ut suppono, non notabili tempore detinuerit rem: quamvis igitur peccaverit talis emendo, non tamen peccat rem furi reddendo, ne suum perdat pretium.

26 Dico 7. Etiam nomina, debita, & chirographa, atque resultantia inde actiones ac jura fas est vendere justò pretiò. l. 17. ff. de hered. vel act. vendita. sed ita, ut ipsius jus agendi directum maneat apud venditorem, & solum jus agendi utile, seu actio utilis transferatur in emptorem ex beneficio Legis 16. pr. ff. de pact. § l. 1. seq. C. de O. § 4. quia actiones personales inhaerent ossibus creditoris, reales verò non acquiruntur sine traditione rei. Atque hæc venditio actionis vocatur etiam *cessio*, vel *actio mandata*. Non obstat, quòd debitor sit invitus, contra quem actio mandatur, seu ceditur actio. l. 3. C. de hered. vel act. vendita. Excipe, nisi nomen aut debitum vel actio vendatur potentiori, vel personæ privilegiatæ ratione fori, v. g. Clerico; tunc enim venditio non valeret. l. fin. C. ne liceat potentior. t. fin. de alienat. jud. mut. causâ. Oppones 1. si actiones possunt vendi, etiam poterit litigiosa, criminalis, & actiones, quæ aliis non profunt: sed hoc est falsum, ut constat ex variis Juribus. 2. Non potest debitor invito creditore alium substituere debitorem loco sui: ergo neque creditorem, vendendo illi jus suum & actionem. R. ad 1. N. Ma. Conclusio nostra procedit generaliter, cui non obstant exceptiones in actionibus particularibus. Ad 2. N. Conf. § parit. si enim invito creditore substitueretur alius debitor, cedere posset in ipsius præjudicium, si v. g. morosus, difficilis conventionis, vel qui non est solvendo, substitueretur: si verò novus substituatur creditor, non potentior aut privilegiatus, nullum inde nascitur præjudicium debitori; cum sit obligatus ad solvendum, quisquis demum sit, cui solvat. An verò, & quando, nomina emi possint licitè minori pretio, quàm sint debita, examinatur ad Tit. de usuris in lib. V.

27 Dico 8. Etiam hereditatem jam delatam post obitum testatoris vendere potest hæres. Sumitur ex l. 2. § t. ferè t. ff. de hered. § act. vendita: cum quilibet rerum suarum moderator sit & arbiter, ac de iis pro libitu disponere valeat. l. in re mandata C. mandati. Econtra prohibetur venditio hereditatis nondum delatæ alicujus certi testatoris adhuc viventis, nisi consentiat. l. 1. ff. eod. l. 30. C. de pact. quia inducit votum captandæ mortis alienæ, & hujusmodi pacta solent esse plena periculosi eventus. l. 30. cit. Nomine hereditatis vendite venit omne id, quod ex hereditate ad venditorem vel jam pervenit, vel aliquando perventurum est, vel per eum stat, quò minus pervenerit. l. 2. cit. pr. § 3. 5. 9. adeoque res omnes & jura, uti & actiones activæ, quæ

venditor proprio nomine potuisset directè tentare, ita ut eas emptor intentare valeat similiter. Actiones tamen passivæ, seu quæ contra testatorem, & postmodum contra heredem venditorem movere possent, uti actiones legatarie &c. non tenetur emptor invitus excipere. l. 2. C. eod. sed venditor tenetur respondere: quidquid tamen is ex hac causa solverit, id omne tenetur emptor restituere. l. 2. C. de Legat. Num verò jus accrescendi casu quo v. g. unus cohæredum renuntiat hereditati, transeat in emptorem hæreditis, vel remaneat penes venditorem, acriter disputant Legistæ, quibus & hanc licentiam quimus. Pro emptore cum Mantio. Harp. Perez, Gletle, P. Friderich, contrariè. Vinn. Struv. Eckold, Lauterb. solè discurre P. Francisc. Schmier. de pactis § tract. c. 2. à n. 69. maxime ex l. 2. pr. § 3. cit. ubi perspicue habetur, quòd omne jus quod habuit venditor aut habebit, in emptorem transeat. In fine tamen n. 90. cum Adv. larii transigi posse autumat, si diceretur, jus accrescendi directè penes venditorem remanere, indirectè verò & quoad utilitatem transferri in emptorem.

Dico 9. Etiam officia publica, secularia, men, licitè ex justa causa venduntur modo pretiò dignis, quatenus habent adjuvum eminentiam vel excessum stipendii supra debitum, vel occasionem lucrandi. Ratio: quia non est contra Jus Naturale, ut habet communis cum S. Thoma Opusc. 21. nam officia quatenus considerantur ut honorifica vel lucrosa, sunt pretiò æstimabilia. Principes item supremi, licet prohiberent, uti prohibet Imperator in Nov. 8. c. 7. & alibi, Pius VI. in no 1571. & 1572. pro ditionibus suis temporalibus (nam ultra has se non extendunt constitutiones Pontificum circa materiam pretii nam peccatum non concernentem) non obligantur suis legibus: respectu inferiorum potest contraria consuetudo illis derogare, uti videtur derogasse etiam in Germania nostra, in qua videmus, officiorum resignationes pro penia prædicari à viris etiam timoratis. In Gallia & Hispania frequenter vendunt Reges officia. Imò, ut notat Königsh. n. 20. ex Golek (in cuius fidem se refert) etiam Romæ officium Vice-Cancellariatus 80000. officium Thesaurarii 70000. officium Præsidis Camerae 40000. Scutatorum venditur. Simile quiddam his & aliis officiis asserit Card. de Luc. in Notat. Cur. disc. 10. 33. seqq. § disc. 2. de Regalib. ubi hanc venditionem purgat à labe Simonie quia administratio politica tantum & emolumenta merè profana venduntur.

Oppones 1. Ex ejusmodi venditionibus facile oriuntur gravissima damna in Rempublicam; siquidem emptores, ut se reddant indennes, quæstum facient extorquendo pretium à subditis, quod expenderunt, vendendo tententias, malefactores dimittendo pro pecuniis, ærarium publicum emungendo, &c. ergo non licent. 2. Vel venduntur minus dignis & peccatur contra Justitiam distributivam, quæ

quæ exigit ea conferri dignioribus: vel magis dignis? & istis sit injuria, dum emere coguntur, quæ ipsis aliunde debentur. & ad 1. si penalis omnibus graviora Reipublice damna timerentur merito, quàm sit utilitas ex hujusmodi venditionibus, utique forent illicitæ: secus si necessitas vel utilitas publica præponderet his damnis, vel saltem adæquet damna, quæ per accidens sequuntur: siquidem videmus, flagitia enumerata etiam sæpius perpetrari ab iis, quibus officia gratis sunt collata. Ad 2. Possunt vendi & minùs & magis dignis illis, quando necessitas vel utilitas Reipublice aut alia iusta causa exigit; nec enim digniores habent propriè jus ad officia publica; alias minùs dignis nec gratis conferri possent. Magis dignis autem, quia officia, præsertim quatenus honorifica vel lucrosa, ipsis non debentur. Id tamen fatendum est, hujusmodi venditiones sæpe non carere periculò gravium incommodorum.

¶ Dico 10. Pretium in emptione venditione interveniens debet esse 1. pecuniarium, & pecunia numerata. 2. proprium ementis. 3. certum ac determinatum. 4. iustum & proportionatum. Pars 1. constat ex §. 2. *inst. b. t.* Unde si merx pro merce, seu res alia, quàm pecunia, detur pro re, non emptio-venditio, sed permutatio erit, vel alius contractus. arg. l. 1. ff. de contrah. empt. ubi si narratur origo emptionis-venditionis, & pecuniæ. Si emptor partim aliam rem pro merce pacificatur vel det, videndum erit, an pecunia notabiliter excedat rem alteram, & est emptio-venditio. l. 6. §. 1. ff. de act. empt. Vel an res altera excedat notabiliter pecuniæ, & erit permutatio. l. 6. C. de pact. int. empt. etiam si contrahentes alium contractum celebrare intendant, eumque verbis exprimant, præterea, ubi pecunia prævalet, nominando permutacionem, posteriorem, ubi res excedit, emptionem-venditionem. Vel an neutra notabiliter excedat, & erit contractus innominatus. arg. l. 1. seqq. ff. de præscr. verb. aut, ut alii volunt, attendi debet, qualem contractum celebrare intenderint, verbisque expresserint contrahentes, & erit vel emptio-venditio, vel permutatio; quia contractus ex conventionione & intentione contrahentium regem accipiunt. l. 1. ff. de positi §. C. 35. de R. J. m. 6. Pars 2. ex l. 1. §. 2. ff. de act. empt. ubi habetur, quòd emptor debeat transferre dominium pecuniæ in venditorem: secus fit in merce, quæ potest esse aliena, & sic non necessario transit in dominium emptoris. Interim tamen, licet pecunia aliena, quæ solvitur pro pretio, non fiat venditoris, nisi iste propriis pecuniis indiscernibiliter illam commiserit. l. 78. ff. de solut. tamen merx, seu res alienis nummis empta, fit emptoris. l. 1. §. pecuniæ. C. si quis alteri, nisi res Ecclesiastica alienis nummis empta fuisset. can. 1. caus. 12. q. 3. §. ibi. gl. v. sua. Pars 3. ex §. 1. *inst. b. t.* §. l. 2. ff. de contrah. empt. sive dein pretium sit certum certitudine absoluta, seu à contrahentibus determinatum, sive certitudine respectiva, seu de-

Lib. III. R. P. Pichler.

terminatum vel determinandum ab aliis, ut si contrahentes dicant: vendo tibi hanc rem, v. g. frumentum, tanti, quanti ante biduum vel triduum vendita est, vel vendetur cras, in foro, in der Schranken: vel quanti Judex, aut Cæsar æstimaverit vel taxaverit. l. 7. ff. eod. modò postmodum sequatur taxatio: non verò sufficit, si determinatio pretii relinquatur contrahentibus. l. 35. ff. l. ult. C. eod. Unde venditio non erit, si dicas, vendo tibi hanc rem tanti, quanti valet, vel vendo tibi justò pretiò, vel quale dare volueris; quia posset emptor dare unum obulum, & sic esset potius donatio; vel, si res foret tradita, & conventum de justo pretio in genere, nullum determinando, foret contractus innominatus. arg. l. 22. ff. de præscr. verb. Pars 4. constat ex natura Justitiæ Commutativæ, quæ exigit æqualitatem inter mercem & pretium: sive dein hoc sit justum legaliter, sive naturaliter. Sed de justitia pretij

¶ Dico 11. Justitia pretij non dependet à libera contrahentium taxatione. Seu, non est in potestate venditoris rem vendere, aut emptoris eam emere, quocunque pretio voluerit ac potuerit, saltem in foro conscientiæ. Sumitur ex c. 1. b. t. l. 33. ff. ad l. Aquil. l. 63. ff. ad l. Falcid. ibi: pretia rerum non ex affectu, nec utilitate singulorum, sed communiter funguntur. h. e. pretia non pro libitu à personis particularibus & pro suo affectu in rem, aut ex propria utilitate, & voluntate, sæpè nimis avara ex parte venditoris, aut nimis cupida ex parte emptoris, sed vel à Magistratu, vel ex communi sensu populi taxari debent. l. 6. §. 2. ff. de Jur. dot. ibi: quia æquo & bono non convenit, aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum. Ratio, si pretium sit taxatum à Potestate publica non evidenter injustè, est clara; quia legitimo Superiori justè præcipienti est obediendum in conscientia: si verò à Magistratu non sit determinatum, natura Justitiæ Commutativæ reprobatur pretium excessivum, atque exigit proportionem inter valorem pretij intrinsicum, & æstimabilitatem mercis intrinsicam, ac independentem ab æstimatione & voluntate hujus vel illius venditoris aut emptoris, fortè nimis avari aut cupidi. Dixi, saltem in foro conscientiæ; nam in foro externo quilibet permittitur rem quovis pretio vendere vel emere, modò non fiat læsio ultra dimidium. l. 2. Cod. de Restind. Vend. §. c. 3. b. t. ubi tantum læsis ultra dimidium justij pretij conceditur actio in foro externo. In d. l. tamen jubetur lædens ultra dimidium compensationem facere quoad totum, quod de justo pretio defuit, si res deferatur ad Judicem. Unde lædens venditor vel emptor in conscientia tenetur facere restitutionem ejus, in quo ultra justum pretium læsit alterum, etiam si læsio fuerit modica, eò quòd Justitia Commutativa exigit réparationem æqualitatis inter mercem & pretium, sive dein illa æqualitas fuerit læsa scienter & cum peccato formali, sive ignoranter & cum peccato materiali tantum, licet læsa sit tantum in modico ultra ju-

stum pretium. Non tamen desunt Auctores multi, qui cum Scoto & Laym. l. 3. tr. 4. c. 17. n. 6. putent, non dari obligationem faciendæ restitutionis, si excessus vel defectus iusti pretii tantum fuerit modicus; quia tunc contrahentes censentur ultro sibi donare aut remittere vel ratione amicitiae, vel communis persuasione, vel quia nimis durum est & vix possibile exactissimam in contractibus iustitiam & æqualitatem servare.

31 Oppones 1. Tanti res est, quanti vendi potest, ut ex l. 63. cit. per modum axiomatis tradunt DD. ergo licet vendere & emere, quocunque pretio quis vult & potest. 2. qui sciens ac prudens dat plus, quam res valet, censetur excessum donare. 3. Quilibet rerum suarum moderator est ac arbiter. l. 21. C. Mandati: ergo quilibet potest res suas vendere, quocunque pretio voluerit. 4. Gemmæ, picturæ pretiosæ, statuae antiquæ, aves Indicæ, ac alia animalia ex remotis terris adducta, & mercēs exoticæ non habent pretium vel à Magistratu vel à populo taxatum: ergo pro libito taxari potest à contrahentibus. 5. Europæi, etiam timorata conscientia, vendunt Æthiopicis & Indis, vel permutant, res levissimas, v. g. acus, cultellos, specula, vitra colorata pro maximo pretio auro multo & gemmis: ergo iustitia pretii pendet ex voluntate particularium hominum. 6. in pretio emptio-nis-venditionis naturaliter licet contrahentibus se circumvenire. l. 16. §. 4. ff. de Minor. Et: in emendo & vendendo naturaliter concessum est se invicem circumscribere. l. 22. §. 3. ff. Locati: ergo etiam pretium quodcumque petere. R. ad 1. Dist. Ant. quanti vendi potest licite, & seclusa fraude & violentia ex parte venditoris, ac seclusa ignorantia, necessitate ac cupiditate nimia ex parte emptoris. C. Ant. stante uno ex his vitis. N. Ant. & Conf. Ad 2. Ordinariè non potest præsumi donatio; quia ordinariè solent contrahentes de pretii excessu vel defectu nimio contendere, & concurrere vel dolus, aut acerbitas, & violentia ex parte venditoris; vel ignorantia & cæca passio, qua inordinate afficitur erga rem, aut necessitas ad emendum quocunque pretio, ex parte emptoris. Si tamen ista abessent, & emptor sciens excessum iusti pretii nihilominus daret, haberet locum præsumptio donationis. Ad 3. Quilibet quidem rerum suarum moderator & arbiter est, ut emere vel vendere possit, vel non; non tamen, ut modo Legibus vel æquitati repugnante. Ad 4. N. Ant. habent enim pretium naturale; siquidem ex natura sua non sunt inestimabiles & infiniti valoris: accipiunt igitur pretium à prudentum & peritorum iudicio, qui consideratis omnibus, scilicet mercis raritate, elegantia, delectabilitate, commodis & utilitate, quæ emptori inde provenit, tanti æstimaunt, & non pluri: si igitur plus exigat venditor, injustum exigit; quia valor rerum sumitur in ordine ad usus & utilitatem humanam, quæ limitata est. Ad 5. In communi æstimatione illorum Barbarorum ejusmodi merces in se viles, & jocularis minutie, pluri æstima-

tur, quam aurum & uniones, eo quod illæ magis delectentur, ac plus utilitatis percipiunt partim ad usus domesticos, partim ad vendenda corpora: sed communis æstimatione tuit ac determinat pretium vulgare iustum. Ad 6. Leges adductæ vel errarunt, sicut leges permittentes Præscriptionem cum mala fide. Vel tō, licet, & concessum est, idem sonant (hoc enim Jus intelligitur per tō naturale, non Naturale) in foro externo non puniatur, vel ut conveniri non possit, qui pretium minus iusto, sine læsione tamen ultra dimidium accepit. Vel per illam circumventionem intelligitur solertia ac dexteritas, qua contrahentes vendunt vel emunt cum suo lucro, sed adhuc intra latitudinem iusti pretii. Omnes illæ interpretationes dantur ab AA. & iustis possunt.

Dico 12. Pretia rerum tam legitima quam naturalia pro varietate circumstantiarum à ex certis causis variari, crescere vel decretere, possunt & debent. Communis ex ea ratione; quia pretia rerum considerantur in ordine ad usus humanos, in ordine ad quos majorem vel minorem hic & nunc æstimationem obveniunt, & aliunde possunt occurrere varietates, propter quas vel augenda vel minuenda sint; sed quænam sunt illæ causæ & capita, in quibus augendum vel minuendum sit pretium. R. sequentia. 1. penuria & raritas mercium multitudine emptorum augere: copia vero mercium, & paucitas emptorum minuire potest. 2. pluralitas rerum, quæ simul & simul emuntur, idem minuit. 3. specialis affectio, quam habet venditor erga rem, & nihilominus in gratiam emptoris vendit, illud augere non verò affectio, quam habet emptor, ut illius necessitas aut indigentia major; alias pauper carius vendi posset famelico aut paupere, quam aliis. 4. minuit ultroque obligatio obtrusio meris, quæ emitur in gratiam venditoris; non tamen si venditor tantum ob necessitatem vel utilitatem privatam roget emptorem, ut emat, vel si in taberna offerat venales. 5. labor & pericula, quæ subire, expensæ, quas facere debent venditores in colligendis, alporandis, conservandis mercibus, augent pretium: ut 6. periculum & timor damni vel non obtinendæ solutionis. 7. & damnum emergens, vel lucrum cessans, ratione venditionis; modo de damno emergente vel lucro cessante moneatur emptor. Sed de his titulis plura ad tit. de Usuris in lib. V. ubi etiam examinabitur, utrum plus pretii exigi valeat ob dilatatam solutionem, & minus dari ob anticipatam solutionem.

Dico 13. Qui scit, pretium mercis breviter minuendum, v. g. propter copiam frumenti aliunde advehendi, licet adhuc vendit res suæ pretio currente, nec monito emptore. Communis cum S. Th. contra Conrad. Roth. Portel. & alios apud Covarruv. qui ultimum cum Rebello putat, contra charitatem precari à tali venditore, licet non contra iustitiam Ratio; quia talis venditor vendit tanti, quæ-

emere pro tunc æstimatur & valet: ergo vendit pretio iusto. Neque vendentis scientia, & ementis ignorantia, quidquam facit ad imputandum pretium, communi usu, et si erroneo, taxatum. Confirm. 1. qui scit, frumenti pretium brevi auctum iri, non potest suum pro tunc vendere carius: ergo nec vicissim tenetur vendere vilis, qui scit, pretium brevi minutum iri. Confirm. 2. qui scit, valorem pretii, videlicet monetæ, brevi minuendum, emere & expendere monetam potest juxta præsentem valorem: saltem si talis non sit Princeps ipse, qui imminuet, vel Consiliarius Principis, de quibus graves DD. aliter pronuntiant; quamvis alii cum Turriano & Lug. de his quoque admittant datam doctrinam; modo non de indultia differant legis promulgationem de minuendo pretio, ut interim suas pecunias majori valore distrahant, quod juxta omnes iniquum foret teste P. Friderich c. 2. a. n. 288. de Empt. Vendit. Ergo etiam, qui scit valorem & pretium mercis brevi minuendum, potest juxta præsentem pretium eam vendere. Idem tenet, quod abundantiis virtutis & charitatis præmonere emptorem, ut loquitur S. Th. 2. 2. q. 77. a. 3. ad 4.

Oppones 1. Pretium justum non fundatur in errore: sed usus & æstimatio communis populari tali casu fundatur in errore, utpote mercem æstimantis ultra suum pretium: ergo tali casu communis sensus populi non constituit pretium justum. 2. Emptor decipitur, qui per errorem ignorare permittitur imminutionem pretii paulo post futuram, quam si sciret, nullatenus emeret currente pretio: ergo fit ipsi injuria, vel saltem læditur charitas proximi. 3. Vitium rei, quæ venditur, aperiendum est emptori; quia alias non emeret tanti: ergo etiam valor rei brevi minuendus, tanquam vitium extrinsecum rei, aperiendus est; quia alias emptor non emeret tanti. 4. Ex hoc sequeretur, etiam domum, quam quis privatim scit ab hostibus cras diruendam vel comburendam, licet vendi currente pretio. & imprimis retorquendo omnia in emptore, qui emit rem currente pretio, quod scit augendum, & in eo, qui emit & expendit monetam currente valore, quem scit minuendum. In specie ad 1. Pretium justum fundatur in communi iudicio populi, licet per accidens sit forte erroneum; nam error communis circa eventum futurum nihil immutat de præsentis valoris iustitia. Ad 2. Error & deceptio illa, ut supponitur, non est circa substantiam rei, adeoque non tollit consensum simpliciter, licet faciat involuntarium secundum quid. Nec læditur charitas ab eo, qui utitur jure suo; alias sine laesione charitatis non posset aliquem inducere precibus, ut te potius heredem scribat, quam alium, quem tamen jam scripserat. Aliud foret, si per fraudem induceres alterum ad emendum currente pretio, mendaciter persuadendo, nihil timendum de pretio mercium minuendo: tunc enim peccares contra iustitiam. Idem probabilis est, si ab emptore interrogatus, an non sit minuendum pretium

mercis, responderes, te nescire; non verò, si taceres; quamvis enim non tenearis manifestare imminutionem pretii futuram, teneris tamen alterum non positivè inducere in errorem. Ad 3. Dist. Ant. aperiendum est vitium rei præsens. C. Ant. futurum. N. Ant. & Conf. Ad 4. C. sequelam; quia domus, quam privatim tantum notitia scis cras evertendam, planè in communi æstimatione hodie tanti æstimatur.

§. III.

De Obligationibus Venditoris & Emptoris. Ubi etiam de Evictione rei venditæ, ac de Periculo & Commodo emptæ.

Sciendum 1. Obligationem Venditoris consistere 1. in manifestatione vitii, siquo laboret res, quam quis intendit vendere. 2. in traditione rei venditæ cum fructibus, accessionibus, & appertinentiis. 3. in præstatione doli, culpæ latæ, & levis. 4. in assecuratione emptoris pro casu, quo rem alienam vendidisset, & dominus in iudicio illam evinceret ab emptore, ac vindicaret tanquam suam; siquidem Evictio nihil est aliud, quam rei emptæ, aliòve iusto titulo acceptæ, per iudicis decretum ablatio; seu est rei suæ, quam alius legitimo jure acquisierat, recuperatio per iudicem; nam evincere, entwehren / est rem auferre per vindicationis iudicium. Unde præstatio evictionis, Gewehr / Wehrschafft / Schadloshaltung / est rescarcio damni, quod emptor sustinuit ob rem ex suis bonis evictam, seu avocata.

Sc. 2. Obligationem Emptoris consistere 1. 3. 6 in solutione pretii, & si moram in solvendo commisit post rem sibi traditam, etiam usurarum. 2. in manifestatione vitii, quod habet pretium, & bonitatis mercis, quam ignorat venditor. 3. in compensatione expensarum, quas in rem jam venditam fieri oportuit a venditore. 4. in præstatione doli, culpæ latæ, & levis.

Sc. 3. Cum res vendita non semper statim tradatur, & facillè contingat, ut interea deterioretur, vel pereat, subinde autem, antequam tradatur, ferat fructus & emolumenta, vel incrementa capiat, quæstionem moveri, penes quem sit periculum & commodum rei venditæ necdum traditæ, an penes venditorem vel emptorem.

Dico 1. Venditor tenetur emptori aperire, 3. 8 occultum vitium rei, si versetur circa substantiam, regulariter tamen non tenetur, si vitium seu defectus versetur circa quantitatem vel qualitatem rei, licet teneatur tantum demere de pretio, quantum minus valet res ratione vitii, ac rescarcire damna inde illata. S. Thomas 2. 2. q. 77. a. 2. 3. & alii passim apud & cum P. Friderich a. n. 225. Sumitur ex l. 1. seqq. l. 10. 33. 49. 56. Sc. ff. de Edil. Edict. l. 13. pr. ff. de act. empt. Ratio autem petitur ex æquitate naturali, & præsumpta contrahentium voluntate; nam si vitium seu defectus foret circa substantiam rei, deesset omnino consensus emptoris, nempe si una substantia daretur pro alia, v.g. si vitrum daretur pro gemma, aurichalcum